

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра права

Кваліфікаційна робота магістра

**на тему: «ВИКОНАВЧА ВЛАДА В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ
ВЛАДИ В УКРАЇНІ»**

Допущено до захисту

« ____ » _____ року

Завідувач кафедри права

Шатіло В.А.

студентки групи Пр 01-18
факультету економіки і права
освітньо-професійної програми
Конституційне і адміністративне
право
за спеціальністю 081 Право
Мартиненко Оксани Ігорівни

Науковий керівник:
доктор юридичних наук,
професор Шатіло В.А.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

КИЇВ - 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА СИСТЕМИ ЇЇ ОРГАНІВ	6
1.1. Виконавча влада в Україні: поняття та сутність	6
1.2. Принципи організації та діяльності органів виконавчої влади України	9
1.3. Система органів виконавчої влади України	12
Висновки до I розділу.	15
РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	18
2.1. Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади	18
2.2. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади	27
2.3. Правовий статус державної виконавчої влади на місцях.....	37
Висновки до розділу II.	42
РОЗДІЛ III. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	46
3.1. Проблеми на шляху до вдосконалення організації та діяльності органів виконавчої влади	46
3.2. Проблема додержання принципу верховенства права в діяльності органів виконавчої влади та шляхи її вирішення	49
Висновки до розділу III.....	52
ВИСНОВКИ	54
РЕЗЮМЕ.....	57
SUMMARY	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61

ВСТУП.

Актуальність теми. На даний момент Україна знаходиться в стані демократичних перетворень в різних сферах суспільства, процесі оновлення державних та суспільних інститутів здійснюючи рух до європейських принципів здійснення державного управління, зміни політичної системи та цінностей. Побудова демократичної, правової країни європейського зразку вимагає змін у всіх сферах державного управління в країні, в першу чергу, це стосується і виконавчої гілки влади, яка покликана захищати суверенітет і цілісність України, захищати права і свободи громадян нашої країни, розробка загальнодержавних програм для розвитку всіх сфер життя, здійснювати контроль за громадським порядком та безпекою в нашому суспільстві. Тому актуальними в таких умовах є завдання щодо вирішення проблем, які пов'язані з побудовою системи органів виконавчої влади, їх функціонуванням, виконанням поставлених задач та слідування основному призначенню цієї гілки влади, адже внаслідок реалізації виконавчої влади відбувається прямий і безпосередній вплив на процеси суспільного розвитку. Подолання багатьох недоліків у сфері виконавчої влади, на думку багатьох науковців, має сприяти осмислення стратегічних і тактичних завдань подальшого розвитку виконавчої влади і державного управління, застосування засобів радикального удосконалення усіх основних складових його механізму і форм правового регулювання. Таке осмислення буде передумовою комплексного реформування державного управління як процесу здійснення виконавчої влади та реформування органів виконавчої влади. Тому виникає потреба у здійсненні адміністративної реформи з метою створення достатньо прозорих для громадськості органів виконавчої влади, що будуть сприяти прискоренню соціальних і економічних перетворень у державі.

Отже, актуальність даної теми курсової роботи пояснюється тим, що в сучасній Україні, органи виконавчої влади та їх функціонування є

недосконалимими,сама система органів виконавчої влади застарілою, а рівень правової освіченості громадян є дуже низьким. Всі ці фактори гальмують розвиток держави і віддаляють процес реформування виконавчої влади, яка буде поштовхом до створення ефективної і результативної системи державного управління.

Теоретичні та науково-практичні аспекти проблеми організації та функціонування органів виконавчої влади, з урахуванням норм та принципів міжнародно-правових стандартів, розглядалися такими вченими: В.Ф. Погорілко, В.Л.Федоренко, М.В.Савчин, В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, Р.Я.Демків, Ю.С. Кіцул, І.Б. Коліушко, Ю.В.Ковбасюк, Н. Р. Нижник, О.І. Сушинський, Г.В. Задорожня, Ю.А. Задорожний, , М. І. Хавронюк, О. О. Чуб, В. М. Шаповал, В. В. Кравченко, А. Р. Крусян та інші.

Мета і завдання дослідження . Метою роботи є аналіз теоретичних положень, історичних та сучасних концепцій встановлення і розвитку виконавчої гілки влади в Україні.

Відповідно до зазначеної мети, виникає необхідність вирішення таких завдань:

1. Сформулювати теоретико-правову характеристику виконавчої влади в Україні, розкрити їх принципи організації та діяльності;
2. Окреслити статус, повноваження та основні принципи діяльності всіх видів органів виконавчої влади;
3. Проаналізувати норми чинного законодавства, які регулюють діяльність цієї сфери державного управління;
4. Охарактеризувати стан виконавчої влади в Україні на сьогоднішній день та окреслити можливі напрямки вдосконалення цієї гілки влади.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є управлінські відносини, в яких перебувають органи виконавчої влади між собою, що забезпечують діяльність цих органів як системи.

Предмет дослідження. Предметом дослідження виступають загальні закономірності формування й функціонування виконавчої влади, правові норми, що регламентують її організацію та діяльність.

Методи дослідження. Для детального вивчення цієї теми було застосовано як загальнонаукові, так і спеціально наукові методи, а саме: діалектичний метод, що застосовувався для дослідження особливостей функціонування виконавчої влади, її сутності; історико-правовий метод був застосований при визначенні аспектів становлення та розвитку системи органів; порівняльно-правовий метод дав можливість проаналізувати етапи розвитку органів виконавчої влади в Україні та зарубіжних країнах; метод тлумачення - для визначення змісту конкретних понять; метод моделювання та прогнозування був застосований для розробки можливих напрямків вдосконалення органів виконавчої влади, їх внутрішньої побудови та діяльності.

Нормативну базу дослідження становлять: Конституція України, закони України, офіційні друковані видання Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України, монографії, наукові статті, збірники наукових праць, аналітичні і статистичні матеріали.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, 3-х розділів, що містять 8 підрозділів та висновки до кожного розділу, висновків, резюме українською та англійською мовами та списку використаних джерел (52 найменування). Загальний обсяг дипломної роботи – 63 сторінки, з них основного тексту – 56 сторінок.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА СИСТЕМИ ЇЇ ОРГАНІВ

1.1. Виконавча влада в Україні: поняття та сутність

Колізії у сфері державного управління є причиною підвищеної зацікавленості правознавців до цієї проблеми. Так як діяльність виконавчої влади безпосередньо впливає на життя наших громадян, вирішення проблем у цій сфері є терміновою справою. Для кращого розуміння самого поняття “виконавча влада”, потрібно розпочати з визначення слова “ влада”. Попри існування великої кількості варіацій визначення цього поняття, найбільш вдалим є можливість здійснення впливу на поведінку осіб за допомогою певних засобів, яка заснована на здатності одних суб'єктів нав'язувати свою волю іншим, а саме керувати цими суб'єктами [1, с.87].

Аналіз принципу поділу влади є необхідним для кращого розуміння особливостей та самої сутності виконавчої влади, її природа досягається при детальному дослідженні не тільки самого принципу, а й теорії державної влади. Головною задачею принципу являється уникнення зосередження повного об'єму влади у руках певної політичної сили, не тільки у відокремленні гілок державної влади одна від одної. Тому, можемо зробити висновок, що принцип поділу влади — це відокремлення повноважень, система стримувань і противаг та взаємний контроль для недопускання можливих зловживань. Для ефективної роботи, гілки влади повинні впливати одна на одну, попри це, до певної міри, залишатись незалежними, співпрацюючи та доповнюючи одна одну [2, с.32].

У ст. 6 Конституції України зазначено, що «державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову».

Саме поняття “виконавча влада” містить в собі зміст і напрямок діяльності цієї гілки державної влади, а саме виконання законів та підзаконних актів. Також,

як в українській, так і зарубіжній літературі, можна зустріти думку, що основною задачею виконавчої влади є реалізація управлінської діяльності, що орієнтована на виконання нормативно-правових актів. Саме це показує весь зміст діяльності виконавчої влади як гілки влади та є основною рисою понять [4, с.16].

Наприклад, Н.Г. Горшкова дає таке визначення поняттю виконавчої влади: “Це незалежна, самостійна гілка державної влади, що має універсальний, організуючий характер та котра характеризується системою державних органів виконавчої влади, що наділені державно - владними повноваженнями, основною метою якої є виконання законів та їх реалізації певними методами, що передбачені законодавством” [5, с.29].

Полянський І.А. вважає так: “Виконавча влада – це державна влада, що передбачає наявність окремих ланок державного апарату, діяльність яких орієнтована на реалізацію загальних норм, які установлені суб’єктами законодавчої влади для регулювання різних сфер суспільного життя” [6, с.25].

І.Л. Бачило визначає виконавчу владу таким чином: “Це гілка державної влади, яка виражена системою органів, що здійснюють державне управління справами суспільства, забезпечуючи його розвиток на основі законодавства та самостійної реалізації державно - владних повноважень виконавчо-розпорядчого характеру” [7, с.31].

Виходячи з вищезазначеного, втілення в життя нормативно-правових актів є основною задачею виконавчої влади. Але було б неправильно стверджувати, що на цьому і закінчується основне призначення цієї гілки державної влади. Наявність великої кількості питань щодо забезпечення життєдіяльності суспільства та держави в цілому, породжує потребу забезпечити реалізацію положень законодавчих актів, адже компетенцією цієї гілки влади охоплюється більшість сфер нашого життя, а саме сфера освіти, культури, економіки, науки, охорони здоров'я, національної безпеки, громадського порядку.

На прикладі історії розвитку Конституційного права країн Європи ми можемо стверджувати, що характерною рисою виконавчої влади є її реалізація відповідно до законодавства, але в той в самий час, вона може самостійно вирішувати питання, з якими виконавча влада стикається. Також до виконавчої влади відноситься ряд повноважень, які взагалі не мають нічого спільного з реалізацією прийнятих Верховною Радою України законів [8, с.17].

Прикладом цього є наявність творчого характеру діяльності виконавчої влади, що характерний при здійсненні контролю за інформаційним, економічним розвитком, та здійсненні державного управління. Забезпечити дотримання законодавчих норм, нормотворчої діяльності, організація здійснення й управління внутрішніми та зовнішніми справами в державі, нормотворча діяльність, забезпечення громадського порядку і найосновніше - захист прав і свобод людини і громадянина — все це є завданнями виконавчої влади. Їх різноманітність, велика кількість є також причиною проблем, що виникають у сфері державного управління [9, с.18].

Таким чином, можемо зробити висновки і охарактеризувати основні риси виконавчої влади:

1. Ч.1 ст. 6 Конституцією України, визначено, що “ державна влада в Україні поділяється на законодавчу, виконавчу і судову”. Відіграючи особливу роль у забезпеченні функціонування державного механізму, взаємодіючи з іншими гілками державної влади, вона має самостійний характер, тобто має право здійснювати повноваження, які не вправі здійснювати жоден інший орган влади. Всі вони знаходяться у взаємодії одна з одною, водночас, контролюють одна одну. Але на відміну від законодавчої та судової гілки влади, виконавча влада у здійсненні спеціальних повноважень, що встановлені законодавством, є незалежною. Органи виконавчої влади мають визначальне місце у системі державної влади [10, с. 26-27].

2. Основне завдання виконавчої влади – це реалізація законів України. Окрім цього, виконавча влада провадить діяльність щодо встановлення правил поведінки, приймає правові акти, які керують основними сферами суспільних відносин [11, с. 278].

3. Єдність виконавчої влади з державним управлінням підтверджує сам характер виконавчої влади, який обумовлений її призначенням - виконання нормативно правових актів. Існування безлічі форм та методів діяльності виконавчої влади зумовлюють їх гнучкість та розмаїття. До них можна віднести створення сприятливих умов для різноманітних видів діяльності, підтримка та заборона, сприяння добросовісній конкуренції тощо. Ключовими елементами діяльності цих органів є прогноз, нагляд, контроль, інформація, регіональна політика [12, с.10].

4. Характерною ознакою виконавчої влади є багаторівневість системи органів влади із визначеним законом правовим статусом, тобто реалізація всіх функцій здійснюється власними органами. «Широка сукупність державних органів та установ, які здійснюють владно-політичні та владно-адміністративні функції – це і є виконавча влада» - наголошував В.М. Шаповал [13, с.63].

5. Безперервна діяльність виконавчої влади по всій території країни – ще одна характерна риса цієї гілки влади. На відміну від періодичної діяльності законодавчої гілки влади (сесії) чи судової (суди), виконавча влада не може припинити своє функціонування ні на мить.

6. Перебуваючи у постійній взаємодії з суспільством, виконавча влада є найбільш «видимою» гілкою державної влади, адже сфера її діяльності охоплює майже всю сфери життя: соціальна, культурна, фінансова, економічна, наукова, національна безпека і т.д. [14, с.84].

1.2.Принципи організації та діяльності органів виконавчої влади України

Демократизація правової системи України – одна із основних вимог до нашої країни на шляху до Європейського Союзу. Національне законодавство повинно відповідати всім загальновизнаним нормам міжнародного права, - це визначено Законом про приєднання України до Статуту Ради Європи 1995 року [15, ст.287]. Це означає, що європейський шлях розвитку України вимагає визнання принципу верховенства права та положень Конвенції про захист прав і свобод людини як основу нового законодавства [16, ст.263]. Більше того, «забезпечення гарантованих Конституцією України прав і свобод громадян на основі впровадження європейських стандартів соціального захисту» закріплені у Законі України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» [17, ст.527] .

Для України, проведення реформ у галузі державного управління та вдосконалення законодавства є неминучими етапами для прискорення процесу євроінтеграції , метою яких є створення єдиних стандартів законотворчої та суспільної практики членів-держав, верховенство права, захист прав людини і громадянина, підвищення європейської правосвідомості, основою яких є загальноєвропейські цінностях різних культур і націй [18, с.7]. Виходячи з усього вищесказаного, можемо зробити висновок, що для досягнення мети, якою є реформування системи державного управління, Україна повинна відійти від старої моделі радянського управління до більш сучасної , демократичної системи публічної адміністрації.

Конституція України та інші нормативно-правові акти закріплюють основні принципи організації та діяльності органів виконавчої гілки влади, які є показником ступеню взаємовідносин між громадянами та державою. Наприклад, публічно-сервісна роль, яка має за основну соціальну цінність та пріоритетом діяльності якої є людина, її права та інтереси; виконавчо-розпорядча роль виконавчої влади полягає в управлінні всіма сферами життя людей.

За словами Г. Атаманчука , «принципи виводяться з аналізу об'єктивної управлінської реальності і є відправною науковою позицією в подальшому

дослідженні управлінських явищ і розробленні заходів з покращення функціональних та структурних характеристик управління» [19, с.49].

За своєю природою, принципи відображають тільки основні та об'єктивно фундаментальні елементи державного управління, вони повинні окреслювати закономірно існуючі відносини у процесі державного управління та охоплювати ознаки, що властиві державному управлінню в цілому, не зосереджуючись на окремих елементах або ланках.

На думку Н. Нижника, існує лише 2 групи принципів:

1) Суспільно-політичні, які відображають та характеризують соціальну природу державного управління, його детермінованість і зумовленість суспільством. Система цих принципів охоплює законність, демократизм, , об'єктивність, соціальне спрямування, гласність.

2) Численні структурні принципи, які об'єднані дослідженням функціональної та організаційної структур державного управління [20, с. 28-35].

Також, існує ще один варіант поділу принципів на такі групи:

⇒ соціально-політичні: демократизм, законність, гласність, управлінська діяльність за участі населення, рівноправність всіх людей, рівність громадян перед законом, об'єктивність;

⇒ організаційні принципи побудови апарату державного управління: галузевий, функціональний, територіальний;

⇒ організаційні принципи функціонування апарату державного управління: поділ управлінської праці, відповідальність за свої рішення нормативність діяльності, колегіальність, , оперативна самостійність, єдиноначальність [21, с.109].

Разом з розвитком та змінами в державі, змінюються та удосконалюються і принципи державного управління, які в свою чергу мають:

- базуватися не тільки на законах державного управління, а й на законах розвитку суспільства, економічних та соціальних законах;
- відповідати цілям управління, відображати основні якості, зв'язки і відносини управління;
- враховувати територіальні та часові аспекти процесів державного управління;
- закріплюватися в нормативно-правових актах, тому що кожен з принципів управління може бути застосованим для розв'язання певних соціально-економічних та організаційно - політичних завдань [22, с.368].

Принципи державного управління знайшли своє правове оформлення не тільки у Конституції України, а й законах України «Про центральні органи виконавчої влади» [23, ст. 385] , «Про місцеві державні адміністрації» [24, ст. 190] та законі України «Про Кабінет Міністрів України» [25, ст. 222].

Відповідно до статті 141 Конституції України, принципами організації та діяльності виконавчої влади є : «верховенство права, законність, демократизм, гласність, політична неупередженість, поєднання централізації та децентралізації, можливість оскарження незаконних рішень, дій та бездіяльності органів виконавчої влади».

1.3. Система органів виконавчої влади України

Система органів виконавчої влади складається з різноманітних за територіальним масштабом, своєю компетенцією та порядком вирішення питань органів. Вони виступають як суб'єктами виконавчої влади, метою яких є здійснення державного управління, так і різновидом органів державної влади.

На думку Битяка Ю.П., системою органів виконавчої влади є “ сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних державних органів, які створюють цілісну єдність у процесі реалізації виконавчої влади на території України». Система органів виконавчої влади складається з великої кількості рівнів та підрозділів. Завдяки правильній структурній побудові , організованості цих рівнів, їх взаємодії

між собою, підвищується результативність та ефективність роботи як кожного елемента окремо взятого, так і всієї системи державного управління в цілому [26, с.81].

Саме поняття словосполучення “система органів” засвідчує наявність ієрархічної побудови самої системи, єдність цільового призначення усіх ланок, тобто присутні ознаки соціальної системи. Також поняття підтверджує відокремленість груп державних органів від інших видів органів. Наостанок поняття “система органів” визначає суб'єктний склад цієї системи [27, с.9].

Україна це демократична, соціальна, правова держава, діяльність якої орієнтована на забезпечення належного рівня життя громадян, їх вільний розвиток, захист прав і свобод людини і громадянина. У зв'язку з останніми подіями в нашій країні, а саме війна на сході України, анексування Криму, головним принципом діяльності є єдність та цілісність державної території. Також до основних принципів можна віднести поєднання демократизму з законністю, централізації з децентралізацією, збалансованість соціально-економічного розвитку областей відповідно до адміністративно-територіального устрою України.

Утворення системи органів виконавчої влади здійснюється з урахуванням забезпечення державного суверенітету і економічної самостійності України, політики у сферах праці і зайнятості населення, освіти, науки, культури, проведення ефективної фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики, соціального захисту, охорони природи і природокористування, здійснення загальнодержавних програм економічного, науково - технічного, соціального та культурного розвитку України [26, с.81].

Принципи демократизму та законності є фундаментальними та основоположним при формуванні органів виконавчої влади та визначенні їх структурних складових. Конституцією України, законами та іншими нормативно-правовими актами закріплені повноваження органів виконавчої влади та посадових осіб цих органів. Кожна із ланок державного управління діє

самостійно для виконання поставлених перед нею задач, але це буде ефективно лише за умови взаємодії всіх її елементів між собою, це правило стосується і системи органів виконавчої влади. Для кращого функціонування цієї системи, взаємодія повинна відбуватись також між структурними елементами, посадовими особами всіх органів виконавчої влади та її взаємодії з іншими органами влади, недержавними установами, підприємствами та громадянами.

Органи виконавчої влади розділені на три групи в залежності від територіального масштабу діяльності:

- Центральні;
- Міжтериторіальні;
- Місцеві.

До центральних органів виконавчої влади належать міністерства, державні служби, органи виконавчої влади зі спеціальним статусом. Всі вони реалізують загальне або галузеве управління; незалежно від їх місцезнаходження, здійснюють спеціальний вплив на об'єкти.

На відміну від центральних органів виконавчої влади, міжтериторіальні діють лише конкретній частині території України, це може бути територія певної адміністративно-територіальної одиниці, або навпаки, територія, межі котрої не залежать від адміністративно-територіального поділу України [28 с.78-80].

Органи виконавчої влади складаються з 3-х організаційно-правових рівнів:

- 1) вищий рівень — Кабінет Міністрів (взаємодіючи з Президентом);
- 2) центральний рівень — міністерства, державні комітети та підвідомчі Кабінету Міністрів центральні органи виконавчої влади;
- 3) місцевий, або територіальний рівень — на якому діють:

- органи виконавчої влади загальної компетенції — Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації;

- органи спеціальної — галузевої та функціональної — компетенції, котрі як безпосередньо підпорядковані центральним органам виконавчої влади, так і перебувають у підпорядкуванні водночас і центральному, і місцевому органу виконавчої влади.

Систему органів виконавчої влади також називають “апаратом державного управління”, так як вони за своїм змістом реалізують управлінську діяльність [29].

Використання в Конституції України узагальнюючого терміну “органи державної влади” та поділ органів на законодавчі, виконавчі та судові, відокремлює органи виконавчої влади від інших видів державних органів. Розділ VI “Кабінет Міністрів України. Інші органи виконавчої влади” Конституції України поєднує всі ієрархічні ланки органів виконавчої влади, і, водночас, бере до уваги складність і своєрідний взаємозв'язок виконавчої влади з Президентом. Будучи главою держави зі значимими перевагами щодо виконавчої влади, Президент не являється ланкою ні одної гілки державної влади. З вищесказаного можемо зробити висновок, що Президент відноситься тільки через конкретний об'єм повноважень до виконавчої влади.

Цим пояснюється відсутність в Конституції визначення “глави виконавчої влади” щодо Президента України, адже він не є вищою структурною ланкою цієї системи органів. Неправильним було б і встановлення відносин “підпорядкованості” між Кабміном і Президентом України. Деякі юристи зазначають, що Кабмін має подвійну підпорядкованість, тобто не тільки Президенту, а й парламенту також, хоча це повністю спростовує умову дотримання відносної самостійності гілок державної влади, і як наслідок, це може бути причиною політичного конфлікту між Президентом і парламентом. Тому логічним буде визначення статусу Кабміну через встановлення його “підконтрольності та підзвітності” перед парламентом і “відповідальності” перед Президентом України.

Висновки до I розділу.

Ми дійшли висновку, що відповідно до ч.1 ст.6 Конституції України, “державна влада в Україні поділяється на законодавчу, виконавчу та судову”. Виконавча влада відповідає за належне функціонування державного механізму; взаємодіє з іншими видами влади та знаходиться під їх контролем, і в той же час, є самостійною у виконанні спеціальних повноважень, що встановлені законодавством.

Виконавча влада втілює в життя нормативно-правові акти в країні, здійснює діяльність зі встановлення правил поведінки за допомогою нормативно-правових актів. Діяльність виконавчої влади контролюється іншими гілками влади, а основними її компонентами є інформація, нагляд, прогноз, програмування, створення інфраструктури і регіональна політика.

Виконавча влада складається з різних за ступенем органів, які в сукупності представляють систему виконавчої влади. Ієрархічність цих рівнів є необхідною умовою організаційно - правової характеристики виконавчої влади. Головною метою діяльності виконавчої влади є забезпечення належних умов для повноцінного функціонування суспільства.

Відмінною рисою виконавчої влади є постійне здійснення її діяльності на всій території України, її провадження не залежить від періоду або певної території.

Сфера діяльності цієї гілки влади поширюється на такі сфери суспільного життя: культурна, соціальна, наукова, освітянська, національної безпеки, бюджетно-фінансова і т.д., тому деякі фахівці називають її “найбільш видимою інституцією політичної системи суспільства”.

Принципи організації та діяльності виконавчої влади закріплені у Конституції України, а саме: “верховенство права, законність, демократизм, гласність, політична неупередженість, поєднання централізації та децентралізації, можливість оскарження незаконних рішень, дій та бездіяльності органів виконавчої влади”.

Органи виконавчої влади поділяються на 3 рівні, а саме: вищий рівень — Кабінет Міністрів; центральний рівень — міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; місцевий, або територіальний рівень — на якому діють: органи виконавчої влади загальної компетенції — Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, районні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації.

Президент не є ланкою виконавчої влади України, він віднесений до неї лише через конкретно визначений об'єм своїх повноважень. Кабінет Міністрів є "підконтрольним та підзвітним" перед парламентом і "відповідальним" перед Президентом України.

РОЗДІЛ II. ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДІВ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

2.1. Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади

Для функціонування кожної з систем державної влади питання визначення статусу й місця Кабінету Міністрів постає не просто важливим, а й взагалі центральним. Висновки щодо типу політичного режиму, форми державного правління, ступеню відкритості економіки, рівня розвитку громадянського суспільства можна сформулювати проаналізувавши функції Кабінету Міністрів, його повноваження та порядок формування і вид відповідальності [28, с.81].

Законодавчим підґрунтям для організації та діяльності Кабінету Міністрів України є Конституція України, зокрема Розділ 6 «Кабінет Міністрів України, інші органи виконавчої влади», Закон України «Про Кабінет Міністрів України», постанови Верховної Ради України, укази Президента України тощо.

Хоча Конституцією не встановлено вичерпний перелік повноважень Кабінету Міністрів, серед них можна виділити такі окремі сфери : здійснення поточного державного управління; координація діяльності органів виконавчої влади; сфера оборони, безпеки, зовнішньої політики і зовнішньоекономічної діяльності; фінансово-бюджетні повноваження; виконання комплексних загальнонаціональних програм; управління державною власністю та природними ресурсами» [3, ст. 116].

Згідно з Конституцією, до основних завдань Кабінету Міністрів України належить:

✓ забезпечення державного суверенітету і економічної самостійності України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;

- ✓ вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;
- ✓ забезпечення проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики; політики у сфері праці і зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;
- ✓ розроблення і здійснення загальнодержавної програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;
- ✓ забезпечення рівних умов розвитку усіх форм власності; здійснення управління об'єктами державної власності відповідно до законів;
- ✓ розроблення проекту закону про Державний бюджет і забезпечення його виконання, звітування перед парламентом прохід його виконання;
- ✓ здійснення заходів з забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;
- ✓ організація і забезпечення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;
- ✓ спрямування і координація діяльності міністерств, відомств, місцевих державних адміністрацій;
- ✓ утворення, реорганізація та ліквідація на основі закону міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в межах бюджетних коштів;
- ✓ призначення на посади та звільнення з посад за поданням глави уряду керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу уряду;
- ✓ виконання інших функцій, визначених Конституцією та законами України, актами Президента України» [3].

Діяльність Кабінету Міністрів ґрунтується на принципах:

- поділу державної влади, який говорить про розмежування повноважень між різними органами державної влади та недопущення привласнення повноти державної влади однією з гілок влади або ж конкретною посадовою особою ;

- верховенства права — суть принципу верховенства права полягає власне у тому, щоб діяти на власний розсуд, не порушуючи норм Конституції та законів України, та приймати і реалізовувати справедливі рішення;
- законності — це вимога до Уряду України точно і неухильно дотримуватися під час реалізації своїх повноважень Конституції України, законів та підзаконних нормативно-правових актів;
- колегіальності — Кабінет Міністрів є колегіальним органом, що приймає рішення після вільного демократичного обговорення питань на своїх засіданнях;
- безперервності - до моменту призначення нового суб'єкта влади, попередні органи виконують свої функції. Громадяни не повинні хвилюватися щодо потенційної можливості звернень до органів державної влади;
- відповідальності - у своїй діяльності Кабінет Міністрів керуватиметься принципом відповідальності та нестиме політико-правову відповідальність перед українським парламентом; відкритості та прозорості - принцип відкритості і прозорості розуміється як відкритість на протипагу секретності; прозорість – на протипагу дискретності.

Кабінет Міністрів складається із Прем'єр-міністра, Першого віце-прем'єр-міністра, віце-прем'єр-міністрів та міністрів. Відповідно до Закону, Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів.

Закон регулює такі питання як структура та організація роботи Кабінету Міністрів. Посади членів Кабінету Міністрів України належать до політичних посад, на які не поширюється законодавство про державну службу та трудове законодавство. Особливості проходження служби на цих посадах визначаються законом [29, с.745].

Серед посад Кабінету Міністрів можна виділити політичні й адміністративні. Особливості статусу посади “політичний діяч”, “політик” полягають у тому, що призначення на посаду та звільнення з посади проводяться вищими посадовими особами за політичними критеріями на позаконкурсній основі; відповідальність за наслідки має публічний характер (тобто перед президентом, парламентом, а також у певних формах – перед населенням). Так, до політиків слід віднести членів Кабінету Міністрів України (які займають політичні посади); осіб, які призначаються на посади Президентом України, за його поданням; осіб, які призначаються на посади Верховною Радою України або за її згодою; депутатів Верховної Ради АРК та депутатів місцевих рад [6].

Зовсім інший механізм працює для призначення та звільнення з адміністративних посад, який чітко прописаний у Законі України “Про державну службу” [30]. Головними пріоритетами тут визначено професійність, компетентність, моральність. Зокрема, до професійних службовців державних органів належать: державні службовці; особи, які займають посади в державних органах влади і не є державними службовцями; особи, які займають посади в органах державної влади і мають спеціальні звання, класи, чини, дипломатичні ранги, кваліфікаційні класи; військовослужбовці Збройних сил України та інших військових формувань, Державної спеціальної служби транспорту України відповідно до переліку, затвердженого Кабінетом Міністрів України [7]. Таким чином, ми можемо вказати, що в Україні існує нормативно-правове підґрунтя, яке визначає, характеризує, обмежує права та обов’язки як посадових осіб адміністративного спрямування, так і політичного.

Прем’єр-міністр відіграє провідну роль у системі органів публічної влади та ключову роль у системі органів державної виконавчої влади, адже очолює Кабінет Міністрів України, який є вищим органом у системі вертикалі органів виконавчої влади та координує роботу всіх підпорядкованих уряду нижчестоящих органів.

Прем'єр-міністр керує роботою Кабінету Міністрів, забезпечує виконання програм діяльності Кабінету Міністрів, схваленої Верховною Радою. Крім цього до повноважень входить визначення і розподіл обов'язків між першим віце-прем'єр-міністром, віце-прем'єр-міністрами та міністрами, координація їх діяльності, застосування заходів дисциплінарної відповідальності (крім звільнення з посади) до членів Кабінету Міністрів, керівників інших центральних органів виконавчої влади та їх заступників. У певних випадках дотримуючись Конституції він може виконувати обов'язки Президента України у разі дострокового припинення його повноважень [31, с.70].

Кандидатура на пост Прем'єр-міністра України вноситься Президентом і зазвичай підбирається з політичних лідерів коаліції депутатських фракцій, які мають більшість у парламенті. Кандидат на посаду Прем'єр-міністра має презентувати свою програмну заяву та відповісти на запитання народних депутатів. Верховна Рада погоджує призначення Прем'єр-міністра більшістю голосів від конституційного складу Верховної Ради.

Крім кандидатури Прем'єр-міністра Президент України вносить подання до Верховної Ради на призначення Міністра оборони України та Міністра закордонних справ України. Кандидатури на посаду інших членів Кабінету Міністрів України вносяться на погодження до Верховної Ради Прем'єр-міністром України.

Варто зазначити, що Конституцією України встановлені певні обмеження щодо посадових осіб у складі уряду. Зокрема, члени Кабінету Міністрів не можуть бути народними депутатами України або мати інший представницький мандат, не мають права поєднувати свою діяльність з іншою роботою, окрім викладацької, наукової та творчої у позаробочий час, входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що мають на меті одержання прибутку.

Новоутворений Кабінет Міністрів протягом 30 днів має представити Верховній Раді України для схвалення програму своєї діяльності на весь термін повноважень. Цей документ містить концептуальне викладення стратегії діяльності та засобів виконання завдань Кабінету Міністрів. До програми додається схема структури Кабінету Міністрів України з інформацією про його персональний склад. Програма вважається схваленою, якщо за неї проголосувала більшість від конституційного складу Верховної Ради України.

Кабінет Міністрів утворюється і діє протягом строку повноважень Президента України, тобто 5 років. Проте кожен з членів Кабінету Міністрів може бути звільнений з посади у будь-який момент Президентом. У цьому і полягає так звана політична відповідальність членів уряду. І навпаки – кожен з членів Кабінету Міністрів має право заявити Президентові про свою відставку. Для цього через Прем'єр-міністра подається заява на ім'я Президента. Відставка Прем'єр-міністра "автоматично" веде до відставки всього складу Кабінету Міністрів. Такий самий наслідок настає і в випадку смерті Прем'єр-міністра.

Головними завданнями Першого віце-прем'єра та віце-прем'єр-міністрів можна назвати: розробка стратегії і тактики щодо реалізації програми діяльності Кабінету Міністрів; спрямування, координація та контроль роботи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, а також попередній розгляд і погодження проектів рішень Кабінету Міністрів [32, с.25].

Міністерства очолюються Міністрами України, вони проводять державну політику у певній галузі і є відповідальними за невиконання завдань, що були на них покладені.

Існують обмеження для кандидатів для вступу на посаду члена Кабінету Міністрів, а саме вони не мають права поєднувати свою посаду з посадою народного депутата, заборонено мати будь який інший представницький мандат, бути в складі керівного органу чи організації, які були створені з метою

отримання прибутку. Члени Кабінету Міністрів України мають право займатись лише науковою, творчою діяльністю у позаробочий час.

В межах своєї компетенції, Кабінет Міністрів України видає розпорядження та постанови. Ці обов'язкові для виконання акти входять до Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів України.

Постановами є нормативно-правові акти, які приймаються на виконання Конституції та Законів України з найбільш важливих питань компетенції Кабміну. Постанови уряду набирають чинності з дня їх опублікування в Офіційному віснику України, якщо інше не передбачено самими постановами, проте не раніше дня їх опублікування, цей порядок не стосується постанов , які містять інформацію з обмеженим доступом. Також ці акти можуть бути оприлюдненими шляхом розміщення їх на офіційному веб-сайті Кабінету Міністрів України. Постанови Кабінету Міністрів України або їх окремі положення, що містять інформацію з обмеженим доступом, не підлягають опублікуванню і набирають чинності з моменту їх доведення в установленому порядку до виконавців постанови Кабміну, їх окремі положення, які містять інформацію з обмеженим доступом, якщо цими постановами не встановлено пізніший термін набрання ним чинності.

Розпорядження – це внутрішні організаційно-розпорядчі, індивідуально-владні акти, що адресовані підпорядкованим Кабміну органам чи посадовим особам. Ці розпорядження набирають чинності з моменту їх прийняття, якщо цими розпорядженнями не встановлено пізніший термін набрання ними чинності.

Право ініціативи у прийнятті актів Кабміну мають члени уряду, центральні органи виконавчої влади, обласні, Київська міські державні адміністрації. Ініціювати підготовку актів може Президент України. До підготовки проектів цих актів можуть бути залучені народні депутати України, науковці та інші фахівці за їх згодою.

Постанови та розпорядження приймаються на засіданнях Кабінету Міністрів України шляхом голосування більшістю голосів від посадового складу Кабінету. В разі, якщо за проект рішення проголосувала рівно половина посадового складу Кабміну, вирішальним в цій ситуації є голос Прем'єр-міністра України, в разі його підтримки, рішенням вважається прийнятим. Акти Уряду підписує Прем'єр-міністр України [33, с. 394-395].

Кабінет Міністрів України має наступні функції та повноваження:

1. у сферах економіки, фінансів, науки і технологій :
 - здійснює розробку і втілення в життя загальнодержавних програм; допомагає підприємствам розвиватись, організує діяльність на засадах рівності перед законом всіх форм власності та забезпечує соціальної спрямованості економіки; прогнозування і антимонопольне регулювання економіки України, організація управління об'єктами права державної власності;
 - вжиття заходів щодо залучення інвестицій в економіку України; підтримки національного товаровиробництва; створення і використання державних резервних фондів; реорганізація економіки та здійснення прискореного розвитку її пріоритетних галузей; проведення земельної реформи; визначення порядку розміщення та формування замовлень на виробництво продукції для державних потреб;
 - забезпечення стабільності грошової одиниці України; організування розробки і виконання Державного бюджету України; дотримання порядку державного ціноутворення; контролювання обслуговування державного боргу України; випуск державних внутрішніх позик; організація державного страхування; проведення грошово-речових лотерей;
 - вжиття заходів стимулювання інноваційної діяльності товаровиробників; розробка пропозицій щодо обсягів бюджетного фінансування науково-технічної сфери; обґрунтування пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки; створення, реорганізація та ліквідація державних наукових установ, що повністю або частково фінансуються з коштів Державного бюджету України;

2. у сферах соціального розвитку, освіти і культури :

- регулювання міграційних процесів; створення всіх умов для соціального захисту непрацездатних і малозабезпечених верств населення, охорона сім'ї, материнства і дитинства; вжиття заходів для підвищення рівню життя населення, забезпечення його зайнятості; пріоритетність соціального розвитку сіл та селищ;

- створення матеріально-технічної бази для кращого розвитку галузей охорони здоров'я, освіти, культури, спорту і туризму, забезпечення доступу для громадян всіх форм державних послуг, а саме медичних, освітніх, культурних, фізкультурно-спортивних і рекреаційних;

- належне збереження і охорона історико-культурних пам'яток; забезпечення духовно-культурного розвитку української нації та всього українського народу; ефективне функціонування міжнаціональних відносин; задоволення національно-культурних потреб українців, що проживають за кордоном;

3. у сферах забезпечення прав і свобод людини, законності та громадського порядку, національної безпеки і обороноздатності :

- здійснення контролю за дотриманням законодавства органами виконавчої влади;

- нагляд за дотриманням громадського порядку; забезпечення охорони приватної та інших форм власності; боротьба зі злочинністю; виконання судових рішень;

- забезпечення дотримання вимог законності у діяльності органів виконавчої влади, посадових осіб, вжиття заходів для подолання корупційних та інших зловживань при здійсненні їхніх повноважень;

- керівництво Цивільною обороною України; вжиття заходів для гарантування національної безпеки та обороноздатності України; захист і охорона державного кордону; визначення в межах бюджетних асигнувань на оборону чисельність громадян, що підлягають призову на строкову військову службу і

навчальні збори; забезпечення реалізації прав і гарантій військовослужбовців осіб які звільнені з військової служби;

4. у сферах охорони природи, екологічної безпеки і природокористування :

- вжиття заходів щодо вдосконалення економічного механізму природокористування; організація управління охороною і раціональним використанням природних ресурсів; розробка і забезпечення виконання державних і міжурядових екологічних програм;

- вирішення питань щодо обмеження, тимчасової заборони або припинення діяльності підприємств, установ та організацій у разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього середовища; виконання програм ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; вжиття заходів для ліквідації шкідливих наслідків інших аварій і катастроф, стихійного лиха;

5. у сферах зовнішньополітичної та зовнішньоекономічної діяльності :

- прийняття рішення і проведення переговорів та підписання міжнародних договорів України, що укладаються від імені Кабінету Міністрів; прийняття участі у забезпеченні виконання міжнародних договорів України;

- управління зовнішньоекономічною діяльністю держави, митною справою; забезпечення раціонального використання державних валютних коштів; здійснення валютного регулювання; складання платіжного балансу України; виступає як гарант по кредитах, які надаються іноземними банками, фінансовими та іншими міжнародними організаціями, в тому числі відповідно до міжнародних договорів України.

Інші сфери виконання функцій та здійснення повноважень уряду визначені Конституцією України та законами [31, с.74-75].

2.2. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади

Конституцією України встановлено декілька рівнів органів виконавчої влади, а саме : «Кабінет Міністрів – вищий орган виконавчої влади, як

конституційний орган влади; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади ; місцеві державні адміністрації – місцеві органи виконавчої влади». На шляху України до її перетворення на сучасну державу з ефективною системою виконавчої влади, виникає потреба чітко визначених критеріїв та принципів організації влади. Тому, для початку, потрібно дати визначення поняттю «центральні органи виконавчої влади», яке б не тільки відповідало Конституції, а й в повному обсязі висвітлювало його значення [29, с.758].

Органи виконавчої влади покликані репрезентувати інтереси не окремих областей або інших територіальних одиниць, а всієї країни, тобто вони мають загальнодержавну компетенцію. На думку Коліушка І. Б. , «для віднесення органу до ланки центральних може використовуватися такий критерій, як вплив органу на найважливіші сфери державного життя та функціонування суспільства» [34, с.39].

Центральний орган виконавчої влади – це орган, що гарантує проведення в життя державної політики у відповідній сфері чи галузі по всій території України, керує дорученою йому сферою управління, несе відповідальність за стан її розвитку та є підвідомчим Кабінету Міністрів України або за рішенням Президента іншому центральному органу виконавчої влади.

Переважна більшість демократичних країн у світі не встановлює на законодавчому рівні кількість та перелік центральних органів виконавчої влади, тому що їх організаційна структура є змінною, як і самі завдання та функції країни. Цієї позиції дотримується і Україна, адже перелік, кількість та функції центральних органів виконавчої влади фіксуються указами Президента України [35, с.274].

Більшість зарубіжних науковців вважають, що міністерство – це різновид центральних органів виконавчої влади, характерними ознаками яких є: їх відповідальність за розробку державної політики; міністерствами керують політики, а не державні службовці, тому у багатьох країнах Європи міністерства

здійснюють як політичні, так і управлінські функції. Хоча є і виключення, наприклад міністерства в Швеції, які займаються лише формуванням політики, а для виконання управлінських функцій були створені, так звані, виконавчі агенції, які не є структурною ланкою самого міністерства [36 с.170].

Головним завданням міністерства є втілення в життя державної політики у певній сфері, яка визначається Президентом України. Очолює міністерство міністр України, який, в свою чергу, є членом Кабінету Міністрів України .

Станом на жовтень 2019 року, в Україні існує 19 міністерств, а саме:

1. Міністерство аграрної політики та продовольства України;
2. Міністерство внутрішніх справ України;
3. Міністерство екології та природних ресурсів України;
5. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України;
6. Міністерство енергетики та вугільної промисловості України;
7. Міністерство закордонних справ України;
8. Міністерство інформаційної політики України;
9. Міністерство інфраструктури України;
10. Міністерство культури України;
11. Міністерство молоді та спорту України;
12. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України;
13. Міністерство оборони України;
14. Міністерство освіти і науки України;
15. Міністерство охорони здоров'я України;
16. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України;
17. Міністерство соціальної політики України;
18. Міністерство у справах ветеранів України;
19. Міністерство фінансів України;

20. Міністерство юстиції України [37].

Правовий статус міністерств визначений Конституцією України, Законами України “Про Кабінет Міністрів України”, “Про центральні органи виконавчої влади” та відповідними положення про конкретні міністерства окремо, які затверджуються указами Президента.

Організація міністерств та їх функціонування має бути дієвим та ефективним, а всі правові процедури, які здійснюються цими органами, мусять відповідати принципу правової визначеності. Основними принципами, яким повинні слідувати міністерства, взаємодіючи з громадянами, це законність, публічність і довіра. Існує безліч принципів визначення компетенції міністерства, але логічним є виділення трьох наступних: галузевий, функціональний і територіальний. Самі назви принципів вже говорять про їх основні особливості. Таким чином, відповідно до галузевого принципу, діяльність міністерства поширюється на одну або декілька галузей; згідно з функціональним принципом, міністерство функціонує в життєдіяльності суспільства за певними функціями держави; територіальні міністерства утворені задля забезпечення особливого режиму управління певними адміністративними одиницями, територіями, що створені з урахуванням певних історичних, національно-культурних, демографічних або інших особливостей [29, с.762].

Міністерства утворюються, реорганізуються, ліквідуються Кабінетом Міністрів України за подання Прем'єр-міністра України, діючи в межах коштів, які передбачені на утримання органів виконавчої влади. Хоча, так було не завжди, адже Конституцією України в редакції від 28.06.1996 р. було визначено, що міністерства та інші центральні органи виконавчої влади утворювались, реорганізовувались, ліквідовувались Президентом України за поданням Прем'єр-міністра.

Існує три принципи, за якими утворюються міністерства:

1. Галузевий принцип ;

2. Міжгалузевий принцип (Міністерство екології та природних ресурсів України);

3. Функціональний принцип (Міністерство соціальної політики України) [33, с.399].

До основних завдань міністерства можна віднести:

- забезпечення нормативно-правового регулювання;
- інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики;
- визначення основних напрямів розвитку;
- узагальнення практики застосування законодавства, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення , внесення в установленому порядку проектів законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів на розгляд глави держави та уряду;
- здійснення інших завдань, визначених законами України та покладених на нього актами Президента України.

Міністерство складається з таких структурних елементів:

- керівництво міністерства;
- апарат міністерства;
- патронатна служба міністра;
- територіальні органи міністерства;
- колегіальні та інші допоміжні органи міністерства.

До керівництва належать міністр, перший заступник , заступник та заступник міністра – керівник апарату.

Керівником міністерства є міністр, який входить до складу Кабміну, владні повноваження міністерств здійснюються ним одноособово. Президент, за поданням Прем'єр-міністра, призначає на посаду міністра, який, в свою чергу, звільняється також за рішенням Президента. Міністр не є державним

службовцем, це політична фігура. Наступними, відповідно до ієрархічної побудови міністерства, є перший заступник та заступник міністра, на них не поширюється законодавство про державну службу або трудове законодавство, адже це політичні посади. Призначення на ці посади здійснюється президентом України за поданням Прем'єр-міністра, так само здійснюється і припинення їх повноважень.

Відповідно до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», апаратом міністерства є « організаційно поєднана сукупність структурних підрозділів і посад, що забезпечують діяльність міністра, а також виконання покладених на міністерство завдань» [23].

До складу апарату міністерства входять два структурні підрозділи - функціональний та обслуговуючий. Функціональний підрозділ забезпечує виконання функцій та повноважень, які спрямовані на досягнення основної мети діяльності міністерства. Обслуговуючий виконує роботу, що пов'язана із забезпеченням належних умов функціонування органу, незалежно від напрямку та характеру його завдань.

Заступник міністра – керівник апарату є державним службовцем. Він є посадовою особою, яка організовує інформаційне, експертно-аналітичне, організаційне, матеріально-технічне та інше забезпечення діяльності міністерства, його поточної роботи, а також забезпечення діяльності міністра. До основних завдань заступника міністра – керівника апарату міністерства відносять:

⇒ організація виконання завдань, що покладені на міністерство, здійснення поточної роботи міністерства;

⇒ забезпечення стабільності і наступності в роботі міністерства (у разі звільнення міністра здійснює його повноваження до призначення на цю посаду іншої особи).

Як бачимо, посади в міністерствах поділяються на адміністративні та політичні, проте законодавство чітко не розмежовує ці два поняття, більше того,

взагалі не існує правил щодо особливостей проходження служби на «політичних» посадах. Це вказує на недосконалість системи державного управління в Україні і є підставою для її приведення у відповідність до європейських стандартів [38].

У межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України видає накази, які підписує міністр України. Накази міністерства повинні повністю відповідати вимогам Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”. Накази нормативно-правового характеру повинні бути державно зареєстровані. Накази міністерства є обов’язковими до виконання центральними органами виконавчої влади, їх територіальними органами, органами влади АРК, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями всіх форм власності та громадянами країни [35, с.275-276].

Патронатна служба міністерства виконує консультаційну функцію, забезпечує взаємозв’язок з посадовими особами інших органів виконавчої влади, готує необхідні матеріали для виконання завдань міністерства. До обов’язків патронатної служби міністерства також входить організація зустрічей та зв’язків з громадськістю, засобами масової інформації та виконання інших доручень міністра. Персональний склад служби, призначення та звільнення з посад її працівників здійснюються безпосередньо міністром.

Наступним підрозділом міністерства є територіальні органи міністерства. Їх створюють на певній адміністративно-територіальній одиниці з метою реалізувати там повноваження міністерства. Створюються вони згідно з затвердженим Президентом положенням про міністерство, в межах граничної чисельності державних службовців, працівників міністерства та коштів, що виділені на утримання міністерства.

Існує 2 види територіальних органів:

- юридичні особи публічного права, які утворюються, ліквідовуються, реорганізуються за поданням міністра Кабінетом Міністрів;
- структурні підрозділи апарату міністерства, які не мають статусу юридичної особи, вони утворюються, ліквідовуються, реорганізуються міністром за погодженням із Кабінетом Міністрів.

До функцій територіальних органів належать:

- надання адміністративних послуг;
- здійснення управління об'єктами державної власності у законодавчо визначених межах;
- здійснення державного контролю;
- узагальнення практики застосування законодавства з питань, щодо їх компетенції, підготовка та внесення пропозицій щодо його вдосконалення.

Інші центральні органи виконавчої влади утворені для здійснення певних функцій з реалізації державної політики, їх діяльність спрямована і координована Кабміном через відповідних міністрів відповідно до законодавства.

До завдань цих органів відносять:

- ✓ надання адміністративних послуг;
- ✓ здійснення державного нагляду (контролю);
- ✓ управління об'єктами державної власності;
- ✓ внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної політики на розгляд міністрів, які спрямовують та координують їх діяльність;
- ✓ здійснення інших законодавчо визначених завдань.

Цей вид центральних органів виконавчої влади ділиться на три групи: Цей вид центральних органів виконавчої влади поділяється на такі групи:

1. служба – центральний орган виконавчої влади, функцією якої є надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам (Державна податкова служба України, Національна служба здоров'я України, та інші);

2. агентство – центральний орган виконавчої влади воно здійснює функції з управління об'єктами державної власності, що належать до його сфери управління (Державне агентство автомобільних доріг України, Державне агентство водних ресурсів України тощо);

3. інспекція – центральний орган виконавчої влади, виконує контрольні-наглядові функції за дотриманням державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, юридичними та фізичними особами актів законодавства (Державна архітектурно-будівельна інспекція України, Державна екологічна інспекція України, Державна інспекція ядерного регулювання України, Державна інспекція енергетичного нагляду України).

Діяльність служби контролюється Прем'єр-міністром або одним із віце-прем'єр-міністрів чи міністрів України. Службу очолює голова державної служби. Служба вносить пропозиції відповідним членам Кабміну з приводу формування державної політики, забезпечує її реалізацію та здійснює управління у конкретній сфері. До завдань служби можна також віднести міжгалузеву координацію і функціональне регулювання з питань, що відносяться до його відання [39, с. 419].

На даний момент, в Україні функціонують наступні служби: Державна податкова служба України, Національна служба здоров'я України, Державна соціальна служба України, Державна митна служба України, Державна авіаційна служба України, Державна архівна служба України, Державна аудиторська служба України, Державна казначейська служба України, Державна міграційна служба України, Адміністрація Державної прикордонної служби України, Державна служба морського та річкового транспорту України, Державна служба України з безпеки на транспорті, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру, Державна служба геології та надр України,

Державна служба України з питань праці, Державна служба статистики України, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна служба фінансового моніторингу України, Державна служба експортного контролю України, Державна регуляторна служба України, Державна фіскальна служба України, Державна служба якості освіти України.

Основною функцією державного агентства є управління об'єктами державної власності. Вони надають послуги, що пов'язані з об'єктами державної власності, юридичним особам, також вони володіють управлінськими функціями щодо державного майна. Державне агентство очолює голова, його призначає та звільняє з посади Президент України за поданням Прем'єра-міністра [36, с.171].

Нині в Україні функціонує 15 агенств, а саме: Державне агентство автомобільних доріг України, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України, Державне агентство з питань електронного урядування України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство резерву України, Державне агентство рибного господарства України, Державне агентство України з питань кіно, Державне агентство України з управління зоною відчуження, Державне космічне агентство України, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державне агентство інфраструктурних проєктів України, Національне агентство України з питань державної служби, Національне агентство з питань запобігання корупції.

Державні інспекції покликані здійснювати нагляд за дотриманням та виконанням законодавства України, вони мають право видавати нормативно-правові акти, але лише в межах своїх повноважень. Об'єм повноважень інспекцій визначається Президентом України. Зараз в Україні функціонує 4 інспекції, а саме: Державна архітектурно-будівельна інспекція України, Державна екологічна

інспекція України, Державна інспекція ядерного регулювання України, Державна інспекція енергетичного нагляду України.

Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України є центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Статтею 24 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» закріплено, що «Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України є центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом». Ці органи мають особливу мету та повноваження, що визначені Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами. Центральним органам виконавчої влади зі спеціальним статусом властивий спеціальний порядок їх утворення, підзвітності, реорганізації, ліквідації. Голови цих органів призначаються та звільняються з посад за поданням Президента України за згодою Верховної ради України [23].

Метою діяльності Антимонопольного комітету є забезпечення державного захисту конкуренції в підприємницькій діяльності. Державний комітет телебачення і радіомовлення України створений для забезпечення формування та реалізування державної політики у видавничій, інформаційній сферах, сфері телебачення і радіомовлення. Фонд державного майна України здійснює державну політику у сфері, оренди, використання, відчуження, приватизації майна, реалізує державне регулювання майнових прав, оцінки майна.

2.3. Правовий статус державної виконавчої влади на місцях

Місцеві державні адміністрації є місцевими органами виконавчої влади в Україні. Функції державних адміністрацій визначені Законом України «Про місцеві державні адміністрації», а саме: «виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади вищого рівня; законність і правопорядок, додержання прав і свобод громадян; виконання державних і регіональних програм соціально-економічного

та культурного розвитку, програм охорони довкілля, а в місцях компактного проживання корінних народів і національних меншин - також програм їх національно-культурного розвитку; підготовку та схвалення прогнозів відповідних бюджетів, підготовку та виконання відповідних бюджетів; звіт про виконання відповідних бюджетів та програм; взаємодію з органами місцевого самоврядування; реалізацію інших наданих державою, а також делегованих відповідними радами повноважень» [40, с.320].

Виходячи з назви – місцеві органи виконавчої влади, є зрозумілим пріоритетність виконавчої функції для місцевих державних адміністрацій, а саме практичне втілення в життя виконавчої влади. На місцях функціонування адміністрацій, це області та райони, проживають громадяни України, у яких з'являються саме ті матеріальні та інші цінності, від існування яких залежить успішність втілення в життя державних програм, в першу чергу Програми діяльності Уряду [41, с. 258-259].

Місцеві державні адміністрації діють на засадах, що притаманні всім органам виконавчої влади враховуючи специфічність умов і цілей їх функціонування. До принципів діяльності місцевих державних адміністрацій відносять: відповідальність за свої дії перед громадянином і країною; верховенство права: гласність; законність; пріоритетність прав людини.

До місцевих органів виконавчої влади відносять:

- ⇒ місцеві державні адміністрації;
- ⇒ територіальні органи міністерств, інших центральних органів виконавчої влади.

В Україні діє 24 обласних адміністрацій, 490 районних, 2 міські – м. Київ та Севастополь та 14 районних в місті державних адміністрацій [42, с.332].

Входячи до системи органів виконавчої влади, місцеві державні адміністрації є місцевими органами виконавчої влади. Згідно зі ст. 4 Закону

України «Про місцеві державні адміністрації», «Місцеві державні адміністрації є юридичними особами. Місцеві державні адміністрації мають печатки із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, рахунки в установах банків України. Найменування місцевих державних адміністрацій є похідними від назв відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Зміна назви адміністративно-територіальної одиниці є підставою для перейменування відповідної місцевої державної адміністрації. Місцеві державні адміністрації знаходяться відповідно в обласних і районних центрах, містах Києві та Севастополі».

Здійснюючи державну владу, адміністрації втілюють в життя принцип поєднання централізації та децентралізації, який був покладений в основу побудови територіального устрою України. Управління місцевими справами в Україні здійснюється відповідно до сучасних стандартів здійснення виконавчої влади на місцях, що були визнані більшістю європейських країн. Органи державної адміністрації виступають місцевими органами виконавчої влади, вони здійснюють управління в областях і районах [39, с.431].

Керівниками державних адміністрацій є голови. Вони одноособово здійснюють владні повноваження, формують склад місцевих державних адміністрацій, який, в свою чергу, складається з заступника голови, керівників, посадових осіб управлінь та відділів місцевих органів виконавчої влади, призначають на посаді керівників структурних підрозділів.

Головою міської державної адміністрації, заступником, керівником управління, відділу та інших структурних підрозділів не може стати народний депутат України або особа, яка має представницький мандат, входить до складу підприємства, організації, метою якого є одержання прибутку. Займаючи ці посади, особа може поєднати свою роботу лише з науковою, творчою або викладацькою діяльністю в позаробочий час. Строк повноважень голови місцевої державної адміністрації збігається зі строком повноважень Президента України –

5 років. Навіть в разі припинення діяльності Президента та обрання нового, вони виконують свої функції до моменту формування Кабміну і вдень набуття повноважень уряду - ідуть і відставку.

Згідно зі статтею 118 Конституції України: «Обласна чи районна рада може висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає обґрунтовану відповідь, якщо недовіру голові районної чи обласної державної адміністрації висловили дві третини депутатів від складу відповідної ради, Президент України приймає рішення про відставку голови місцевої державної адміністрації» [3].

Обов'язки першого заступника, заступника голови місцевих державних адміністрацій визначає сам голова міської державної адміністрації, за виконання яких вони відповідають персонально. Призначення та звільнення з посад першого заступника та заступника голови обласної державної адміністрації здійснюється головою облдержадміністрації за погодженням з Кабінетом Міністрів України. Призначення та звільнення з посад першого заступника та заступника голови районної державної адміністрації відбувається за згодою голови обласної державної адміністрації головою районної державної адміністрації. [41, с.261].

Діючи на підставі Конституції України, законів України, актів Президента, Кабміну, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, голова місцевої державної адміністрації видає розпорядження, керівники управлінь, відділів видають накази. Ці акти набирають чинності з моменту їх прийняття, якщо інше не встановлено законодавством, оприлюднюються за потреби та доводяться до їх виконавців.

Для виконання своїх функцій та вирішення поставлених задач, місцеві державні адміністрації можуть:

- ❖ проводити перевірки стану додержання Конституції України та законів України, інших актів законодавства органами місцевого самоврядування та їх посадовими особами, керівниками підприємств, установ, організацій, їх

філіалів та відділень незалежно від форм власності і підпорядкування по напрямках, визначених Законом України "Про місцеві державні адміністрації";

❖ залучати вчених, спеціалістів, представників громадськості до проведення перевірок, підготовки і розгляду питань, що входять до компетенції місцевих державних адміністрацій, а також залучати громадян, суб'єктів господарювання, їх об'єднання, наукові установи та консультативно-дорадчі органи, що створені при органах державної влади та органах місцевого самоврядування і представляють інтереси громадян та суб'єктів господарювання, до підготовки аналізів регуляторного впливу та виконання заходів з відстеження результативності регуляторних актів;

❖ одержувати відповідну статистичну інформацію та інші дані від державних органів і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, політичних партій, громадських і релігійних організацій, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від форм власності;

❖ давати згідно з чинним законодавством обов'язкові для виконання розпорядження керівникам підприємств, установ, організацій, їх філіалів та відділень незалежно від форм власності і громадянам з контрольованих питань, порушувати питання про їх відповідальність у встановленому законом порядку;

❖ здійснювати інші функції і повноваження згідно з чинним законодавством [41, с. 262].

Взаємозв'язок органів виконавчої влади в Україні та громадян, в першу чергу, здійснюється саме через місцеві державні адміністрації. Громадянин може звернутися до місцевої державної адміністрації за допомогою у вирішенні певних питань, які належать до відання місцевих адміністрацій. Звернення має бути розглянуто, адміністрації дається максимальний термін – місяць, для надання відповіді та вжиття всіх необхідних заходів для усунення проблеми.

Постанова Кабінету Міністрів України від 25 травня 2011 року № 563 «Про затвердження Типового положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади» затверджує правовий статус

територіальних органів міністерства та інших центральних органів виконавчої влади. Відповідно до цієї постанови: «Територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої можуть утворюватися в Автономній Республіці Крим, областях, мм. Києві та Севастополі, районах, районах у містах, містах обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення та як міжрегіональні (повноваження яких поширюються на декілька адміністративно-територіальних одиниць) територіальні органи, якщо це передбачено положенням про міністерство та інший центральний орган виконавчої влади» [43].

Підпорядкування цих органів відповідає їх ієрархічності в системі органів виконавчої влади, таким чином, територіальні органи нижчого рівня підпорядковуються територіальному органу вищого рівня, а ті, в свою чергу, підпорядковуються відповідному міністерству або іншому органу виконавчої влади.

Завданнями територіальних органів є: здійснення державного контролю; надання адміністративних послуг; узагальнення практики застосування законодавства підвідомчих їм питань; підготовка та внесення пропозицій щодо вдосконалення законодавства; управління державними об'єктами тощо.

Територіальні органи мають право видавати накази організаційно-розпорядчого характеру, які не суперечать законодавству України. Скасування цих актів здійснюється міністром, якщо це акт територіального органу міністерства або у разі у разі відмови керівника центрального органу виконавчої влади скасувати такий акт, керівником центрального органу виконавчої влади – акти територіальних органів іншого центрального органу виконавчої влади [36, с. 178].

Висновки до розділу II.

Кабінет міністрів України є вищим органом в система органів виконавчої влади України. Кабінет міністрів здійснює виконавчу владу безпосередньо в через

міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, міські державні адміністрації, направляє та координує роботу цих органів. Кабмін відповідальний перед Президентом України і підконтрольний та підзвітний верховній раді України. До основних задач Кабміну відносять: забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності країни, здійснення внутрішньої та зовнішньої політики, виконання Конституції, законів України, актів президента України; вжиття заходів для забезпечення прав і свобод людини в громадянина, створення належних умов для вільного розвитку особистості; забезпечення проведення бюджетної, фінансової, інвестиційної політики, політики в сфері зайнятості населення, освіти, науки та культури, охорони природи тощо.

Систему центральних органів виконавчої влади складають міністерства України та інша центральна органи виконавчої влади. Вони забезпечують формування та реалізацію державної політики в одній або декілька сферах.

Виконавча влада в областях, районах, місті Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні органи виконавчої влади, вони здійснюють виконавчу владу на територіях відповідної територіально - адміністративної одиниці, а також реалізують повноваження, делеговані їй відповідним органом.

До складу кабінету міністрів входять: Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, три віце-прем'єр-міністра та міністри. Порядок формування Кабміну визначений Конституцією України та законом України «Про Кабінет Міністрів». Склад Кабмінузначається Президентом України за поданням Прем'єр - міністра України. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає акти у формі постанов і розпоряджень, які являються обов'язковими до виконання. Акти, що мають нормативний характер видаються у формі постанов, всі інші видаються у формі розпоряджень .

Міністерства забезпечують формування і реалізують державну політику в одній або декількох сферах, інша центральні органи виконавчої влади виконують окремі функції по реалізації державної політики. Міністерства та інші центральні

органи ж юридичними особами, вони формуються, реорганізовується та ліквідується Президентом України за подання Прем'єр-міністра України.

Основними задачами міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в одній або декількох сферах, є: забезпечення нормативно - правового регулювання, визначення пріоритетних напрямків розвитку; інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики та інші.

Міністерство очолює міністр, який є членом Кабінету Міністрів України.

Центральна органи виконавчої влади формуються для виконання окремих функцій щодо реалізації державної політики, це служба, агенства, інспекції. Вони надають адміністративні послуги; здійснюють державний контроль: управляють об'єктами державної власності та здійснюють іншу діяльність, що визначена законодавством та покладена на них Президентом України. Центральні органи виконавчої влади видають накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання.

Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України та Державний комітет телебачення та радіомовлення України є центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Виконавчу владу в областях, районах, місті Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації . Вони забезпечують дотримання законодавства України; законність, правопорядок та дотримання прав і свобод громадян; виконання програм соціально - економічного в культурного розвитку; підготовка і виконання відповідних бюджетів; взаємодія з органами місцевого самоврядування. Але місцеві державні адміністрації не мають права втручатись у виконання органами місцевого самоуправління власних повноважень. Місцеві державні адміністрації в ході виконання своїх обов'язків можуть видавати накази. Акти, що суперечать законодавству України, інтересами територіальних громад

або окремих громадян можуть бути оскаржені в суді або органі виконавчої влади вищого рівня.

РОЗДІЛ ІІІ. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

3.1. Проблеми на шляху до вдосконалення організації та діяльності органів виконавчої влади

Недосконалість Конституції та законодавства України в цілому породжує цілу низку питань і проблем у сфері виконавчої влади, в першу чергу це стосується Кабінету Міністрів України, а точніше - правового врегулювання статусу цього органу виконавчої влади.

Головним завданням Кабінету Міністрів України є проведення державної політики в країні. Маючи великий обсяг та кількість другорядних завдань, Кабмін повинен їх делегувати органам виконавчої влади нижчого ступеню, зосереджуючись на виконанні більш глобальних завдань, але, в той же час, тримаючи під контролем виконання органами виконавчої влади нижчих ступенів переданих функцій. На даний момент ситуація є такою, що Кабмін зосереджений на вирішенні поточних питань, які, частіш за все, не відносяться до питань загально - державного значення. Аналізуючи систему органів виконавчої влади більшості іноземних країн, їх статус, функції та повноваження, можна зробити висновок, що результативне функціонування цих органів влади є можливим за умови визнання уряду, в першу чергу, як політичного органу.

Ще одна проблема виникає при формуванні Кабінету Міністрів та набуття ним повноважень. Відсутність чіткої послідовності процедури призначення на пост Прем'єр-міністра України змушує уряд керуватись загальноприйнятими правилами. Наприклад, Конституція України не зазначає конкретні строки внесення та розгляду подання про згоду щодо призначення Прем'єр-міністра, тому за правило беруть загальний строк 60 днів, що визначений в Конституції взагалі як термін на формування нового уряду.

Законодавством встановлено, що члени Кабінету Міністрів України призначаються за поданням Прем'єр-міністра главою держави. Аналізуючи процес формування Кабміну за всі роки незалежності України, можна зробити висновок, що Президент України, фактично, майже не приймає участі у процесі формування Кабінету Міністрів у разі відсутності його підтримки з боку парламентської більшості. Це означає, що Президент не може в повній мірі реалізувати свої повноваження через відсутність чіткого механізму формування Кабінету Міністрів України.

Відповідно до ст. 18 Закону України «Про Кабінет Міністрів України», член Кабінету Міністрів може бути звільнений з посади Верховною Радою України: «шляхом прийняття відставки члена Кабінету Міністрів України за поданою ним заявою про відставку; за поданням Прем'єр-міністра України; за поданням Президента України; за власною ініціативою». Але ні Конституцією, ні іншими нормативно - правовими актами не встановлено порядок дій при можливому одночасному звільненні більше третини складу Кабінету Міністрів України, який, в такому випадку, не матиме змоги приймати рішення та взагалі повноцінно функціонувати.

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади, зважаючи на ієрархічну побудову системи органів виконавчої влади, логічним буде і підпорядкування Кабінету Міністрів нижчих за ступенем органів цієї влади. Цей аспект не може бути повністю втілений в життя, як мінімум через наявність у Президента повноважень щодо про призначення та звільнення держаних службовців, цим самим, відбувається послаблення впливу Кабінету Міністрів на підвідомчі йому органи виконавчої влади.

Проведення реформування органів виконавчої влади є невідкладною справою для України, і це стосується не лише часткових змін в конкретних органах чи його ланках, а повного перезапуску всього механізму функціонування цієї гілки влади.

В першу чергу, неефективність діяльності органів виконавчої влади пов'язана з дуже повільним переходом від радянського до сучасного європейського механізму функціонування цих органів. Причиною цьому є велика кількість корумпованих осіб на посадах, бюрократизм, і як наслідок, недовіра громадян до уряду через невиконання програм уряду та невиконання обіцянок.

Центральні органи виконавчої влади виконують більше адміністративно-розпорядчі функції, приділяють особливу увагу підприємницьким суб'єктам, найчастіше втручаючись в їх діяльність. Логічнішим було б надання послуг органами виконавчої влади щодо юридичного оформлення необхідних умов для реалізації або охорони прав і свобод громадян, це стосується видача свідоцтв, дозволів.

Також існують певні недоліки у проведенні контролю у фінансовій, податковій, бюджетній сферах. Аналіз матеріалів контролюючих органів дає змогу побачити недоліки під час збору інформації та реалізації інформації про правопорушення. Основною проблемою в цьому питанні є повторення перевірок підприємств та організацій контролюючими органами, як результат, вони фіксують одні і ті ж самі порушення, які вже були виявлені попередньою перевіркою. Це є додатковою причиною напруженості у відносинах контролюючих органів та підприємств, що перевіряються. В першу чергу, перевірки контролюючими органами повинні бути своєчасними та регулярними. Контроль не буде ефективним, якщо він буде неперіодичним, лише регулярний контроль за роботою підприємств дає змогу дати повні та обґрунтовані рекомендації для поліпшення механізму роботи та усунення недоліків. Контроль має бути об'єктивним, що дасть змогу в повному обсязі оцінювати стан речей і давати оцінку причинам порушень. Причиною дублювання перевірок контролюючими органами влади одних і тих сам підприємств і організацій є недосконалість самої системи контролюючих органів, адже на даний момент, більшість органів мають суміжні функції та повноваження, тому впорядкування

системи контролюючих органів також важливим етапом для підвищення ефективності діяльності органів виконавчої влади [44, с.64-65].

Також буде доречним посилення ролі міністерств як центральних органів виконавчої влади. Це може бути реалізовано через поділ напрямків політики саме міністерствами, які в першу чергу її формують та реалізують; надання їм права на основі свого правового статусу видавати загальнообов'язкові нормативно - правові акти.

Досить незрозумілою є положення центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом. В статті 1 Закону України «про центральні органи виконавчої влади» , де визначено систему органів виконавчої влади взагалі нічого не сказано про органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, лише статтею 24 розділу «Інші центральні органи виконавчої влади» зазначено, що « Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України є центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом» [23].

Тобто саме розташування цієї статті в розділі відносить ці органи до інших центральних органів виконавчої влади, що вже ставить під сумнів їх спеціальний статус. Логічнішим би було їх виведення на один рівень с міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади.

3.2. Проблема додержання принципу верховенства права в діяльності органів виконавчої влади та шляхи її вирішення

Статтею 8 Конституції України закріплений принцип верховенства права, який є основоположним принципом не тільки України, а і будь якої демократичної держави, для якої «людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави».

Офіційно було застосовано це словосполучення вперше у Конституційному Договорі між Президентом України та Верховною Радою України “Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України від 8 червня 1995 року”, в статті 1 якого було зазначено, що “В Україні діє принцип верховенства Права” [45].

Під верховенством права розуміють панування права в суспільстві, що вимагає від держави втілити його в закони, які мають відповідати ідеям свободи, рівності, соціальної справедливості. Характерною особливістю верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї, які визнані суспільством і зумовлені історично досягнутим крізь століття культурним рівнем суспільства [46, с.56-57].

Конституційний Суд України тлумачить принцип верховенства права у такий спосіб: « Відповідно до частини першої статті 8 Конституції України, в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Верховенство права - це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства» [47].

На шляху України до євроінтеграції, з’являється необхідність в не тільки в осмисленні самого поняття принципу верховенства права, а і його практичній реалізації, в першу чергу, це стосується органів виконавчої влади.

«Принцип верховенства права є «мегапринципом», який потрібно розглядати як верховенство загальновизнаних конституційних норм і принципів,

верховенство закону, верховенство прав людини в їх природньому розумінні», - ось так цей принцип було охарактеризовано Юдіною Д. [48].

Характерною відмінністю виконавчої влади від інших гілок є те, що є вона об'єднує два протилежні напрямки діяльності: виконання законів та застосуванням засобів державного регулювання і управління процесами суспільного розвитку, саме ці два напрямки потребують збалансування для дотримання принципу абсолютного верховенства права [49, с.22].

Цікавою ж думка В.Б. Авер'янова, який наполягає на тому, що стосунки між Україною та її громадянами має змінитись, а саме перетворення ідеології з «панування держави над людиною» на «служіння держави інтересам людини» [40].

Відповідно до теорії В.М. Гессена, держава виконує 2 функції одночасно - вона створює закони, та здійснює управління і реалізує свої інтереси спираючись на закони, творцем яких була сама. Також він обґрунтовує обмеженість законодавчої і виконавчої влади, що законодавча гілка обмежена природним правом, тобто певному рівні культури, а виконавча знаходять своє обмеження у позитивному праві [50, с.11].

Основною перешкодою на шляху розвитку суспільства, що напряду залежить від дотримання в країні принципу верховенства права є корупція, зловживання службовим становищем та хабарництво на всіх рівнях виконавчої влади в Україні.

Ще однією проблемою є збільшення кількості законів, що суперечать Конституції України, більше того, багато чинних законів що діють з моменту отримання Україною незалежності, так і залишилися незміненими, які є застарілими з купою недоліків і не відповідають вимогам сучасного законодавства. З іншого боку, Закон України «Про податок на додану вартість», за весь час свого існування переглядався більше ста тридцяти разів, і втратив свою чинність 1 січня 2011 року. Виникає питання, навіщо було так багато гаяти часу внесення поправок до закону, його доопрацюванням, щоб в кінцевому підсумку, його скасувати?

За підрахунками фахівців, із законів, що були ухвалені в період з 1997 по 2010 роки, кожен вісімнадцятий, або його положення суперечили Конституції і за рішенням суду були визнані неконституційними [51].

Існує проблема в дискреційних повноваженнях виконавчої гілки влади. Посадові особи, державні органи, приймаючи рішення на власний розсуд, можуть цілком повністю використовувати це для своїх особистих цілей, а саме отримання неправомірної вигоди за «правильне» рішення, що призводить до порушення прав і свобод громадян [52, с.515-522].

Для того, щоб покращити ситуацію, і дійсно утвердити в Україні панування принципу верховенства права, потрібно, в першу чергу, піднімати рівень правової освіченості громадян.

Складнощі на шляху подолання корупції буде вже менше, якщо громадяни зможуть самостійно вирішувати проблеми у правовий спосіб, що буде поштовхом для процесу розвитку громадянського суспільства, і, як наслідок, зменшить рівень корумпованість принаймні на нижчих рівнях системи органів виконавчої влади.

Також повинен бути розглянутий варіант запровадження механізму покарань або накладання стягнень на державних службовців за прийняття нормативно-правових актів, що суперечать Конституції України.

Звуження дискреційних повноважень органів виконавчої влади у сферах інвестиційної діяльності, закупівлі товарів, використання державної власності зменшить кількість випадків надання неправомірної вигоди службовим особам, та мінімізує порушення прав і свобод громадян

Висновки до розділу III.

На даний момент, в Україні існує багато проблем на шляху до вдосконалення організації та діяльності органів виконавчої влади.

Найбільша кількість питань і проблем у сфері виконавчої влади виникає щодо кабінету Міністрів України. Проблема криється у неправильному розподілі

функцій між Кабінетом Міністрів та підвідомчим їм органам, через що питання загальнодержавного значення вирішуються дуже довго.

Неправильним є і відсутність чітко визначених строків призначення на пост Прем'єр-міністра, що змушує Кабінет Міністрів керуватись загальними строками, та відсутність порядку дій у випадку звільнення з посад більше третьої частини складу Кабінету Міністрів, який, в такому випадку, є позбавленим виконувати будь які функції.

Сам механізм функціонування органів виконавчої влади є неефективним, цьому причиною є корупція, бюрократизм, прогалини в законодавстві України. Це стосується і органів контролю у фінансовій, податковій та бюджетній сферах, а саме несвоєчасність перевірок, відсутність періодичного контролю, необ'єктивність результатів перевірки.

Ще одним недоліком як діяльності системи органів виконавчої влади, так і в цілому державного управління в країні є недодержання принципу верховенства права, точніше - його практичній реалізації. Закріплюючи в Конституції положення про дію принципу верховенства права, держава зобов'язується керуватись ним у всіх сферах діяльності. Цій проблемі сприяє велика кількість застарілих нормативно-правових актів, а багато нових або суперечать Конституції України, або потребують редагування. Рівень корупції, яка є найбільшою перешкодою для результативної роботи виконавчої влади, зростає також через низький рівень правової освіченості громадян, що дають хабарі в органах нижчих рівнів виконавчої влади задля вирішення конкретного питання.

Для подолання цих проблем, реструктуризація органів виконавчої влади є необхідним завданням для України. Також потрібно приділити велику увагу законодавству України, а саме його вдосконаленню, налагодженню механізму розподілу функцій та обов'язків між органами виконавчої влади, утвердження принципу панування верховенства права та підвищення рівню правової освіченості громадян - ось шлях до сильної країни європейського зразку.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі проведено теоретичне дослідження виконавчої влади України. Головними науковими і практичними результатами роботи є такі висновки.

1. Демократичні перетворення, оновлення державних та суспільних інститутів в Україні зумовлюють необхідність докорінних змін у змісті діяльності, спрямованості, функціях та способах реалізації виконавчої влади. Велика кількість недоліків у організації роботи органів виконавчої влади та прогалини у законодавстві є перешкодою на шляху України до її перетворення у сучасну державу.

2. Виконавча влада посідає чільне місце серед гілок державної влади, вона має організуючий, універсальний характер, складається з цілої системи органів, що наділені державно-владними повноваженнями. Діяльність виконавчої влади здійснюється безперервно по всій території України.

3. Виконавча влада складається з різних за ступенем органів, які в сукупності представляють систему виконавчої влади. Ієрархічність цих рівнів є необхідною умовою організаційно - правової характеристики виконавчої влади, вищим рівнем є Кабінет Міністрів України, на центральному рівні знаходяться міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, та органи загальної компетенції на територіальному рівні.

4. Кабінет Міністрів є "підконтрольним та підзвітним" перед парламентом і "відповідальним" перед Президентом України. Президент в свою чергу, віднесений до виконавчої влади лише через конкретний об'єм своїх повноважень, але не є її структурним рівнем.

5. Кабінет міністрів здійснює виконавчу владу безпосередньо в через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, міські державні адміністрації, направляє та координує роботу цих органів. Кабінет Міністрів України в межах своєї компетенції видає акти у формі постанов і розпоряджень,

які являються обов'язковими до виконання. Акти, що мають нормативний характер видаються у формі постанов, всі інші видаються у формі розпоряджень.

6. Систему центральних органів виконавчої влади України представляють міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Міністерства відповідають за формування та реалізацію державної політики в конкретній сфері, інші центральні органи виконують по її реалізації лише певні функції. Ці органи є юридичними особами, що формуються, реорганізуються, ліквідуються Президентом за подання Прем'єр-міністра України. Центральні органи виконавчої влади видають накази організаційно-розпорядчого характеру.

7. Виконавча влада в областях, районах, місті Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні органи виконавчої влади, вони здійснюють виконавчу владу на територіях відповідної територіально - адміністративної одиниці, а також реалізують повноваження, делеговані їй відповідним органом. Місцеві державні адміністрації в ході виконання своїх обов'язків можуть видавати накази.

8. Найбільша кількість питань і проблем у сфері виконавчої влади виникає щодо кабінету Міністрів України. Проблема криється у неправильному розподілі функцій між Кабінетом Міністрів та підвідомчим їм органам, через що питання загально - державного значення вирішуються дуже довго. Неправильним є і відсутність чітко визначених строків призначення на пост Прем'єр-міністра, що змушує Кабінет Міністрів керуватись загальними строками, та відсутність порядок дій у випадку звільнення з посад більше третьої частини складу Кабінету Міністрів, який, в такому випадку, є позбавленим виконувати будь які функції.

9. Сам механізм функціонування органів виконавчої влади є неефективним, цьому причиною є корупція, бюрократизм, прогалини в законодавстві України. Це стосується і органів контролю у фінансовій, податковій та бюджетній сферах, а саме несвоєчасність перевірок, відсутність періодичного контролю, необ'єктивність результатів перевірки.

10. Ще одним недоліком як діяльності системи органів виконавчої влади, так і в цілому державного управління в країні є недодержання принципу

верховенства права, точніше - його практичній реалізації. Закріплюючи в Конституції положення про дію принципу верховенства права, держава зобов'язується керуватись ним у всіх сферах діяльності.

Україну попереду чекає ще безліч випробувань на шляху до досягнення її основної мети – стати сильною, демократичною, сучасною країною. Для цього, наступних декілька років потрібно присвятити процесам реорганізації органів виконавчої влади, налагодити механізм функціонування цих органів, привести до ладу законодавчу базу, підвищити рівень правової освіченості громадян та досягти панування принципу верховенства в нашій країні.

РЕЗЮМЕ

Дипломна робота Мартиненко Оксани Ігорівни на тему: «Виконавча влада в системі органів державної влади в Україні».

У дипломній роботі були проаналізовані теоретичні положення, історичні та сучасні концепції становлення, розвитку та діяльності виконавчої гілки влади в Україні, що дало змогу зробити ряд висновків та практичних рекомендацій щодо вдосконалення системи органів виконавчої влади, діяльності цих органів та вдосконалення нормативно-правові бази виконавчої гілки влади.

В першому розділі було сформульовано теоретико - правову характеристику виконавчої влади в Україні, розкрито принципи організації та діяльності та охарактеризовано основні елементи системи органів виконавчої влади.

В другому розділі, який присвячений видам органів виконавчої влади в Україні, було проаналізовано норми чинного законодавства, що регулюють діяльність сфери виконавчої влади в Україні, завдяки цьому, було охарактеризовано повноваження Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій. Було охарактеризовано етапи формування цих органів, їх склад, мету діяльності та нормативно правові акти, що видають ці органи виконавчої влади.

Третій розділ був присвячений проблемам на шляху до вдосконалення організації та діяльності органів виконавчої влади в Україні, та проблемі додержання принципу верховенства права в діяльності цих органів. Разом з тим, було запропоновано шляхи вирішення цих проблем для здійснення ефективної діяльності органами виконавчої влади.

В роботі обґрунтовано висновки теоретичного та практичного характеру для налагодження механізму роботи органів виконавчої влади, а саме для правильного розподілу функцій та обов'язків між ними, утвердження принципу панування верховенства права, підвищення рівню правової освіченості громадян.

Ключові слова: виконавча влада, нормативно-правовий акт, правове регулювання, верховенство права.

SUMMARY

Executive power in the system of public authorities in Ukraine

The thesis analyzed theoretical provisions, historical and modern concepts of formation, development and activity of the executive branch in Ukraine, which made it possible to draw a number of conclusions and practical recommendations on improving the system of executive bodies, the activities of these bodies and improving the regulatory and legal framework of the executive branch power.

In the first section the theoretical and legal characterization of the executive power in Ukraine is formulated, the principles of organization and activity are revealed, and the basic elements of the system of bodies of executive power are characterized.

In the second section, which deals with the types of executive bodies in Ukraine, the norms of the current legislation regulating the activity of the sphere of executive power in Ukraine were analyzed, thus characterizing the powers of the Cabinet of Ministers of Ukraine, ministries, other central executive bodies, local state administrations. The stages of formation of these bodies, their composition, purpose of activity and normative legal acts issued by these bodies of executive power were characterized.

The third section was devoted to the problems on the way to improving the organization and activity of the executive authorities in Ukraine, and the problem of observance of the principle of the rule of law in the activity of these bodies. At the same time, the ways of solving these problems for the implementation of effective activity by the executive authorities were suggested.

The paper substantiates the conclusions of theoretical and practical nature for establishing the mechanism of work of executive bodies, namely for the proper division of functions and responsibilities between them, affirmation of the principle of rule of law, raising the level of legal education of citizens.

Keywords: executive power, legal act, legal regulation, rule of law.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Соціальна філософія: Короткий енциклопедичний словник / [Заг. ред. І уклад.: В. П. Андрущенко, М. І. Горлач]. – К.; Х.: ВМП «Рубікон», 1997. – 400 с.
2. Колпаков В. К. Адміністративне право України: Підручник. Юрінком Інтер, 1999. — 736 с.
3. Конституція України// Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР :[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254>
4. Марченко В.В. Конституційно-правовий статус уряду в країнах ЄС (на прикладі Франції, ФРН, Іспанії): Дис. ... канд. юрид. наук. – Х., 2008. – С. 16.
5. Бобылев А.И., Горшкова Н.Г., Ивакин В.И. Исполнительная власть в России: теория и практика ее осуществления. – М.: Изд. дом «Право и государство», 2003. – С. 29.
6. Полянский И.А. Правовая природа исполнительной власти и ее место в организации государственной власти // Правоведение. – 1999. – № 4. – С. 25.
7. Исполнительная власть в Российской Федерации. Проблемы развития / Бачило И.Л., Гришковец А.А., Мелюхин И.С., Салищева Н.Г., и др.; Отв. ред.: Бачило И.Л. - М.: Юристъ, 1998. - 432 с.
8. Марченко В.В. Цит. праця.-С. 17.
9. Основи демократії. Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів / Авт. колектив: М.Бессонова, О.Бірюков та ін. / За заг. ред. А.Колодій. – Київ: Ай Бі, 2002. – 684 с.; 2004 (2-е стереотипне вид.), 667с.
- 10.Бобылев А.И., Горшкова Н.Г., Ивакин В.И. Цит. работа.

11. Конституционное право зарубежных стран: Учебник / Под общ. ред. Баглая М.В., Лейбо Ю.И., Энтина Л.М., - 4-е изд., перераб. и доп. - М.:Юр.Норма, НИЦ ИНФРА-М, 2018. - 976 с.
12. Исполнительная власть в Российской Федерации : науч.-практ. пособие / А. Ф. Ноздрачев [и др.] ; отв.ред. А. Ф. Ноздрачев, Ю. А. Тихомиров ; Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ. - М. : БЕК, 1996. - 269 с.
13. Вищі органи сучасної держави : порівняльний аналіз / В. М. Шаповал. - К. : Програма Л, 1995. - 136 с.
14. Хоменко О.В. Цит. праця.– С. 84.
15. Про приєднання України до Статуту Ради Європи: Закон України від 31.10.1995// Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 38.
16. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 40.
17. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01.07.2010 р.// Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40.
18. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник/ За ред. Р.А.Петрова.-4-те видання, змінене і доповнене.-К.:Істина, 2011.-376с.
19. Атаманчук Г. В. Государственное управление : проблемы методологии правового исследования / Г.В. Атаманчук. – Москва, 1975. – 239 с.
20. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади [Текст] : навч. посіб. / за заг. ред. Нижник Н.Р., Олуйка В.М. — Львів : Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2002. — 352с.
21. Адміністративне право України: Підручник / Т.О. Коломоєць (заг.ред.). – К. : Істина, 2009. – 475с.
22. Щекин Г. В. Социальная теория и кадровая политика : монография / Щекин Г. В. – К.: МАУП, 2000. – 576 с.

23. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 берез. 2011 р. № 3166-VI// Відом. Верховної Ради України. – 2011. - № 38 .
24. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 20–21.
25. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – №13.
26. Адміністративне право : підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гарашук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, В. В. Зуй. — Х. : Право, 2010. — 624 с.
27. Авер'янов В.Б. Органи виконавчої влади в Україні. - К.: Ін Юре, 1997. - 48 с.
28. Державна виконавча влада в Україні: формування та функціонування: Зб. наук. пр. / Кол. авт.; Наук. кер. Н.Р. Нижник. - К.: Вид-во УАДУ, 2000. - 224 с.
29. Савчин М. В. Конституційне право України : підручник / відп. ред. проф., д.ю.н. М.О. Баймуратов. – К. : Правова єдність, 2009. – 1008 с.
30. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII// Відом. Верхов. Ради України. - 2016. - № 29.
31. Державне управління в Україні: Навчальний посібник / За заг. ред. В. Б. Авер'янова. - К., 1999. — 432 с.
32. Виконавча влада і адміністративне право / За заг. ред. В.Б. Авер'янова.- К.: Видавничий Дім "Ін-Юре", 2002.- 668 с.
33. Задорожня Г.В. Конституційне право України: підручник / Г.В. Задорожня, Ю.А. Задорожний, І.М. Сопілко. – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2010. —448 с.
34. Коліушко І.Б., Виконавча влада та проблеми адміністративної реформи в Україні: Моногр. — К.: Факт, 2002. — 260 с.
35. Державне управління : підручник : у2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. – К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.

36. Конституційне право України : навч. посібник [для підгот. до іспиту за кредитно-модульною сист. навчання] / В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самоутуга, Л. А. Філянна. – Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. – 296 с.
37. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ : Урядовий портал . – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
38. Політичні та адміністративні посади в органах виконавчої влади / Ю. В. Война // Публічне управління: теорія та практика. - 2013. - Вип. 1. - С. 93-97. - Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-1/doc/2/05.pdf>
39. О.Ф.Фрицький. Конституційне право України: підручник. К.:Юрінком Інтер, 2002.–536 с.
40. Погорілко В.Ф., Федоренко В.Л. Конституційне право України: підручник. Вид. 2-ге, перероблене та доопрацьоване. Київ : Правова єдність, 2009. – 429 с.
41. Совгіря О. В. Конституційне право України: навч. посіб. / О. В. Совгіря, Н. Г. Шукліна. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 632 с.
42. Кравченко В. В. Конституційне право України: Навчальний посібник.-Вид. 3-тє, виправл. та доповн.- К.: Атіка, 2004- 512 с.
43. Про затвердження Типового положення про територіальні органи міністерства та іншого центрального органу виконавчої влади : Закон України від 25.05.2011// – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/563-2011>
44. Швець, Д. В. Актуальні проблеми вдосконалення контрольної діяльності у сфері виконавчої влади // Сучасні проблеми адміністративного права та процесу : тези доп. учасників Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 черв. 2017 р.) / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ, каф. адмін. права і процесу ф-ту № 3. – Харків, 2017. – С.64-66.

45. Конституційний Договір між Президентом України та Верховною Радою України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України (від 08 червня 1995 року) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1995. – № 18. – Ст. 133).
46. Серьогін, С.В. Верховенство права в Україні: проблеми розуміння та застосування Монографія. – Дніпропетровськ: Видавництво “Грані”, 2014. – 124 с.
47. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання) // Офіційний вісник України, 2004, № 45.
48. Юдина Д. До питання вдосконалення механізмів забезпечення принципу верховенства права в Україні / Д.Юдина, В. Цимбалюк // Правова інформатика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bod.kiev.ua/jurnal/12_5.htm
49. Максимов С. І. Верховенство права в діяльності органів виконавчої влади: прагнення до європейських стандартів / С. І. Максимов // Державне будівництво та місцеве самоврядування. : зб. наук. пр. / НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування Нац. акад. прав. наук України. - Х. : Право, 2010. - Вип. 20. - С. 18-29.
50. Гессен В. М. О правовом государстве / В. М. Гессен // Правовое государство и народное голосование. – СПб., 1906. – С. 11.
51. Мельник М.І., Хавронюк М.І. Нові антикорупційні закони: пил в очі чи граната в руках мавпи? // Дзеркало тижня. 19 грудня 2009 року.
52. Дайсі А. Вступ до вчення про право Конституції. Анатомія лібералізму. Політико-правничі вчення та верховенство права. К., 2008. – с.515, 522, 527.